

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – картографічна програма швидких розрахунків альтернативних варіантів вибору маршрутів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ТУРИЗМ, ТУРИСТИЧНІ МАРШРУТИ, ЕКСКУРСІЙНА – ПІЗНАВАЛЬНІ МАРШРУТИ, РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ, ІСТОРИЧНА ЦІННІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ.

ABSTRACT

Kompanets C.A / The formation of economically beneficial routes. / Catherine A. Kompanets // Vistnyk NTU. – K.: NTU. – 2012. – Vol. 26.

The article describes the algorithm of routes' creating.

Object of study – an instrument for routes' formation.

Purpose – is the development of economic and institutional mechanism of routes' formation.

Method of study – statistical analysis methods and integer programming/

A lot of scientific works are dedicated to the problems of tourism industry. But there is no one article that consist information about routes' formation. The definition and the separation of existing routes can help to get profit in whole tourism industry. The method of excursion routes' formation can help to reduce the time of information's processing, to create individual tours saving resources.

The results of the article can be implemented in tourism organizations, travel companies and tourism agencies.

Forecast assumptions about the object of study – mapping program with quick calculations of lternative routes choices.

Keywords: TOURISM, TOURISTIC ROUTES, SIGHTSEEING – EDUCATIONAL ROUTES, RECREATIONAL POTENTIAL, TOURISM OBJECTS, THE HISTORICAL VALUE OF TOURISM BJECTS.

РЕФЕРАТ

Компанец К.А. Формирование экономически выгодных туристических маршрутов. / Екатерина Андреевна Компанец // Вестник НТУ. – К.: НТУ. – 2012. – Вып. 26.

В статье предложен алгоритм создания туристических маршрутов.

Объект исследования – инструмент формирования туристических маршрутов.

Цель работы – заключается в разработке экономико-организационного механизма формирования туристических маршрутов.

Метод исследования – статистический анализ, методы (ЛП) и целочисленного программирования (ЦП)

Проблема туристической отрасли раскрываются сейчас во многих научных работах. Маршрутизация туризма не освещается не в одной статье. Выявление экономичности всех существующих видов маршрутов и отделение их, направит туристическую индустрию на прибыль. Методика формирования экскурсионных маршрутов, которые были исследованы, помогут сократить время на обработку информации, создавать индивидуальные туристические маршруты с определенной экономией ресурсов.

Результаты статьи могут быть внедрении: в туристических организациях, тур фирмах и тур агентствах.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – картографическая программа быстрых расчетов альтернативных вариантов выбора маршрутов.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ТУРИЗМ, ТУРИСТИЧЕСКИЕ МАРШРУТЫ, ЭКСКУРСИОННАЯ – ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ МАРШРУТЫ, РЕКРЕАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ, ТУРИСТИЧЕСКИЕ ОБ'ЄКТИ, ИСТОРИЧЕСКАЯ ЦЕННОСТЬ ТУРИСТИЧЕСКИХ ОБ'ЄКТОВ.

УДК 338.556

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ

Концева В.В., кандидат економічних наук
Воронцова К.В.

Постановка проблеми. Глобалізація світового господарства, збільшення обсягів світової торгівлі та диверсифікація її галузевої структури висунули на перший план проблему трансакційних

витрат, які є неодмінною складовою сучасних економічних інтеграційних процесів. В останнє десятиліття категорія "трансакційні витрати" все частіше використовується в системі соціально-економічних та політичних наук, а відтак різні дослідники дають власне тлумачення цьому словосполученню, виходячи із розуміння специфіки конкретної дисципліни. Зазвичай вони трактуються як витрати збирання, оброблення інформації, проведення переговорів, контролю та юридичного супроводження виконання контракту.

Аналіз останніх публікацій свідчить про недосконалість фундаментальної класифікації та обґрунтування можливості використання трансакційного підходу до моделювання економічних процесів. Використання поняття "трансакційні витрати" для дослідження економічних процесів, а особливо для успішного управління підприємством є новим, достатньо перспективним та плідним у сучасній економічній теорії. Семантика поняття "трансакційні витрати" на сучасному етапі розроблена недостатньо.

Значний вплив та внесок на подальші дослідження терміну "трансакційні витрати" мали такі вчені: Р.Коуз [1], Дж.Хікс, Дж.Маршак, М.Клаес, Тобін, Баумоль, Х.Демсец, Б.Коллінз, Ф.Фабоцці, Дж.Константінідісом, Ф.Ферріс, Й.Барцель, Д.Аллен, Е.Фуруботн, Р.Рихтер [2, 41-42].

У радянській науковій літературі першим аналізу поняття трансакційні витрати присвятив у своїй книзі "Экономическая теория прав собственности" Р. Капелюшников. Серед українських інституціоналістів, які присвятили свої роботи теорії трансакційних витрат, можна відзначити С.Архієреєва, М.Білоусенка, І. Булеєва, М.Данька, Я.Зінченка, Р.Пустовійта, В. Тарасевича.

Іншим визначним варіантом аналізу трансакційних витрат є економічна теорія трансакційних витрат О.Вільямсона. У цій дослідницькій програмі трансакційні витрати є ключовим поняттям, яке забезпечує розуміння альтернативних форм економічної організації та контрактних відносин. Причому для визначення найбільш прийнятної організаційної форми має значення не абсолютна величина трансакційних витрат, а їхнє співвідношення з величинами інших витрат, які пов'язані з альтернативними варіантами організації та контрактації.

Аналіз трансакційного сектору України виконано С.Архієреєвим, який пов'язує трансакційні витрати з витратами обміну прав власності (табл. 1) [3].

Таблиця 1. – Класифікація видів витрат

Види витрат	Витрати трансакційного сектора	Трансформаційні витрати
Витрати експлуатації економічної системи	Трансакційні витрати	Інтеракційні витрати
Економічні витрати	Матеріальні невиробничі витрати (трансакційні послуги)	Виробничі витрати

Мета дослідження. Доведення необхідності урахування трансакційних механізмів та їхнього впливу на економічні процеси під час розробки та впровадження планів соціально-економічного розвитку, стратегій зростання та реального управління господарськими процесами як на макро-, так і на мікроекономічному рівні; визначення місця трансакційних витрат підприємства в чинній системі бізнес-планування та їх мінімізація, що дало б змогу напрацювати певні рекомендації не лише щодо їх відображення, але й достовірнішого розрахунку їх величини. Оскільки їхнє визнання і оцінка саме в умовах асиметрії інформації можуть стати основою вибору управлінського рішення стосовно подальшого функціонування господарюючого суб'єкта.

Основна частина. Розробити єдину загальну класифікаційну сітку поняття "трансакційні витрати"; обґрунтувати правильність твердження «трансакційні витрати є основою розвитку підприємства»; обґрунтувати класифікаційний поділ трансакційних витрат з точки зору бізнес-планування; враховувати двосторонній зв'язок з одного боку впливу трансакційних витрат на ефективність діяльності суб'єкта господарювання, а з другого – впливу найбільш важливих чинників на рівень самих витрат.

У сучасних умовах у процесі переходу економічних систем на більш високі рівні розвитку відзначається ускладнення економічних відносин. На економічні процеси, що протікають в Україні, впливає прискорення науково-технічного прогресу, спеціалізація та глобалізація економічного простору, що приводить до збільшення трансакційних витрат. На мікрорівні це виражається в збільшенні частки трансакційних витрат у структурі витрат підприємства. Так, витрати на маркетингову діяльність, на утримання управлінського апарату, на послуги бухгалтерів і юристів в умовах сучасного

ринку можуть перевищувати вартість створення самого товару. Щоб задовольнити зростаючі потреби споживачів в Україні, її підприємства повинні працювати більш ефективно. Спеціалізація та виробництво значно сприятимуть цьому. Одночасне зростання обміну продуктів і послуг між продавцями та покупцями є при цьому обов'язковим. Для успішного обміну потрібна мінімізація непевності обох партнерів [4, 4-6].

Зростаюча спеціалізація підприємств є одним з чинників, що дозволяють вистояти в конкурентній боротьбі. Існуюча конкуренція є, з одного боку, рушійною силою розвитку виробництва, упродовження різноманітних інновацій, зменшення витрат. Але з іншого боку, конкурентна боротьба змушує підприємства докладати багато зусиль, що є одним з джерел збільшення трансакційних витрат. У динамічних умовах трансформаційної економіки конкурентна боротьба між підприємствами надзвичайно загострюється і набуває найрізноманітніших форм. У такій боротьбі немає рівноваги: це безупинно мінливий ландшафт, на якому з'являються нові товари, нові шляхи маркетингу, нові виробничі процеси та нові ринкові сегменти. З одного боку, трансакційні витрати підприємства впливають на конкурентоспроможність продукції, що випускається підприємствами, причому на найпростіший її вид – ціновий.

Трансакційні витрати неринкового типу присвячено оцінці витрат, що виникають у секторі ринкових обмінів. Е.де Сото першим звернув увагу на сектор "неринкових трансакцій", який породжував трансакційні витрати, показані на рис. 1.

Рисунок 1. – Різновиди неринкових трансакційних витрат, запропоновані Е.де Сото

Таким чином, можна угрупувати існуючі погляди на сутність трансакційних витрат до декількох категорій, які наведено у табл. 2.

Оскільки на рівень трансакційних витрат впливають як кількісні, так і якісні фактори, вважаємо за доцільне при аналітичному дослідженні їхнього рівня використовувати інтегральний підхід, що поєднує кардиналістський та ординалістський підходи (табл. 3).

Таблиця 2. – Тракткування поняття трансакційних витрат в економічній теорії

Напрямок економічної теорії	Визначення	Мета застосування
1	2	3
Фінансова економіка	Витрати обміну правами власності	Визначення стратегій інвестування
Теорія прав власності	Витрати створення та підтримання прав власності	Пояснення існування та еволюції системи інституцій.
Теорія трансакційних витрат О. Вільямсона	Витрати на створення та експлуатацію структур управління	Пояснення еволюції форм господарського життя
Теорії трансакційного сектору	Вартість ресурсів, яка витрачається у трансакційному секторі	Пояснення зміни пропорцій у галузевій структурі національної економіки
Трансакційні витрати неринкового сектору	Витрати діючої системи інституцій та поганого управління	Визначення величини та структури товарів та послуг, які пропонуються на ринку
Екологічна економіка	Витрати впровадження механізмів поліпшення екологічної ситуації	Визначення факторів, які сприяли провалу тих чи інших екологічних програм

Таблиця 3. – Класифікація теорій вимірювання трансакційних витрат

Підхід	Назва теорії	Засновники	Зміст
Кардиналістський	1. Монетарна економічна теорія	Дж.Хігс, Х.Столл, Р.Валей	Витрати на інвестування у фінансові ринки. Розглядаються трансакційні витрати фондового ринку
	2. Теорія трансакційного сектору	Д.Норт, Дж.Уоліс, С.І.Архієреєв, І.П.Булєєв	Економіка поділяється на трансформаційну (виробничу) і трансакційну частини
Ординалістський	3. Нова інституційна економічна теорія	Р.Коуз, О.Вільямсон,	Відносні витрати в рамках альтернативних форм контрактних та інституційних домовленостей
	4. Теорія неринкових трансакційних витрат	А.Бенман, Х. де Сото, А.Стоун	Витрати на подолання неринкових перепон (корупція, бюрократія тощо)
	5. Теорія інститутів та економічного зростання	Р. Метью, Т.Бестлей, С.Кнак, Ф.Кифер	Важливість інститутів та витрати, що виникають через інституційну неефективність
	6. Теоретичний напрям ідентифікації	Г.Акелроф, Р.Крантон, Й.Бен-Порат	Специфічність витрат для окремих економічних агентів та їх залежність від особистості агента

Висновки та перспективи подальших досліджень. Залежно від обставин взаємодії індивідів, підприємств, організацій, держави можуть здійснюватись різного типу трансакції, яким будуть відповідати свої витрати, пов'язані з підготовкою, реалізацією цих дій. Ці витрати називаються трансакційними витратами і їх необхідно виділяти із загальних витрат діяльності як на рівні окремих суб'єктів господарювання, так і країни в цілому. Відповідні органи повинні контролювати формування цих витрат та сприяти їх зниженню через різні механізми: інтеграцію, кооперацію, удосконалення законодавства, створення сприятливого клімату в країні для ведення бізнесу. Це забезпечить економічну ефективність трансакцій, підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності економіки країни.

В Україні трансформується система інститутів, покликаних закріплювати норми, правила та мінімізувати ступінь непевності економічних агентів. І формальні, і неформальні інститути, що перейшли Україні у спадщину від адміністративної економічної системи, не відповідають смислу ринкових відносин. Головною особливістю трансформації системи інститутів в Україні є те, що вона відбувається в перехідний період. У перехідний період, коли необхідні серйозні перетворення традиційних інститутів і розробка принципово нових правил гри, значно зростає роль держави. Подальші інституційні перетворення повинні, у першу чергу, сприяти більшій специфікації прав власності, а також встановлювати жорсткі правові межі, що обмежують монополізацію господарства й обсяг бартерних угод.

Урахування трансакційних витрат дозволяє по-іншому поглянути на структуру його витрат та цей вид витрат як на об'єкт управління, метою якого є їх зменшення, знання джерел виникнення, прогнозування та врахування при прийнятті цілої низки управлінських рішень.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати про наявність відповідних умов вивчення трансакційних витрат підприємства. Трансакційні витрати в основному формуються на рівні підприємств, відіграють значну роль в їх конкурентній боротьбі і є складовою загальних витрат підприємства. Для того, щоб виділити трансакційні витрати на підприємствах, оцінити їх величину, необхідні додаткові дослідження, що дуже важко через неоднозначність теоретичної бази дослідження, складність отримання даних для аналізу трансакційних витрат та їх оцінки.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р. Коуз. – М.: Дело, 1993. – 192с.
2. Борович О.В. Трансакційні витрати сільськогосподарських підприємств: склад і класифікація / О.В. Борович // Науковий вісник Академії муніципального управління: зб. наук. Праць. – Серія «Економічна». – 2009. – № 7. – С. 41-42.

3.Архієреєв С.І. Розвиток трансакційного сектора економіки України / С.І. Архієреєв. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=epol2&issue=2003_1.

4.Милошук В.І. Проблеми визначення трансакційних витрат / В.І. Милошук // Наукові записки. – 2000. – Том 18. – С. 4-6.

РЕФЕРАТ

Концева В.В., Воронцова К.В. Теоретичні аспекти поняття трансакційних витрат.//В.В. Концева, К.В. Воронцова // Вісник НТУ. – К.: НТУ. – 2012. – Вип. 26.

В статті запропоновано єдину класифікаційну сітку поняття «трансакційні витрати», яка дозволяє враховувати двосторонній зв'язок «трансакційні витрати – ефективність діяльності суб'єкта господарювання».

Мета роботи – визначення місця трансакційних витрат підприємства в чинній системі бізнес-планування та їх мінімізація.

Об'єкт дослідження – трансакційні витрати підприємства.

Залежно від обставин взаємодії індивідів, підприємств, організацій, держави можуть здійснюватись різного типу трансакції, яким будуть відповідати свої витрати, пов'язані з підготовкою, реалізацією цих дій. Ці витрати називаються трансакційними витратами і їх необхідно виділяти із загальних витрат діяльності як на рівні окремих суб'єктів господарювання, так і країни в цілому. На економічні процеси впливає прискорення науково-технічного прогресу, спеціалізація та глобалізація економічного простору, що приводить до збільшення трансакційних витрат. На мікрорівні це виражається в збільшенні частки трансакційних витрат у структурі витрат підприємства.

Відповідні органи повинні контролювати формування цих витрат та сприяти їх зниженню через різні механізми: інтеграцію, кооперацію, удосконалення законодавства, створення сприятливого клімату в країні для ведення бізнесу. Це забезпечить економічну ефективність трансакцій, підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності економіки країни.

Урахування трансакційних витрат дозволяє по-іншому поглянути на структуру його витрат та цей вид витрат як на об'єкт управління, метою якого є їх зменшення, знання джерел виникнення, прогнозування та врахування при прийнятті цілої низки управлінських рішень.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: КОНКУРЕНТНА БОРОТЬБА, ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ, УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ.

ABSTRACT

Kontseva V.V., Vorontsova K.V. Theoretical aspects of the concept of transaction costs. // V. Kontseva, K. Vorontsova // Visnyk NTU. – K.: NTU. – 2012. – Vol. 26.

The paper proposed a unified classification grid concept of "transaction costs", which takes into account the two-way communication "transaction costs – the effectiveness of the entity." Purpose – to determine where transaction costs of enterprises in the current system of business planning and minimization.

Object of research – transaction costs for business.

Depending on the circumstances of the interaction of individuals, businesses, organizations, states may be made of different types of transactions that will meet their costs associated with the preparation and implementation of these actions. These costs are called transaction costs and need to allocate a total cost of both the level of individual businesses and the country as a whole. In economic processes affect the acceleration of scientific and technological progress, specialization and globalization of economic space, which leads to an increase in transaction costs. At the micro level, this translates into increasing the proportion of transaction costs in the cost structure of the enterprise.

Relevant authorities should control the formation of these costs and help them reduce through different mechanisms: integration, cooperation, improvement of legislation creating a favorable climate in the country for business. This will ensure the economic efficiency of transactions, increase economic efficiency and competitiveness of the economy.

Consideration of transaction costs allows a different look at the structure of its costs and expenses this kind of as an object management, which aims to reduce, sources of knowledge, prediction and consideration in making a number of decisions.

KEY WORDS: COMPETITION, TRANSACTION COSTS, MANAGEMENT DECISIONS.

РЕФЕРАТ

Концева В.В., Воронцова Е.В. Теоретические аспекты понятия транзакционных расходов. // В.В. Концева, Е.В. Воронцова //Вестник НТУ. – К.: НТУ. – 2012. – Вып. 26.

В статье предложено единую классификационную сетку понятия «транзакционные расходы», которая позволяет учитывать двустороннюю связь «транзакционные расходы – эффективность деятельности предприятия».

Цель работы – определение транзакционных расходов предприятия в действующей системе бизнес-планирования и их минимизация.

Объект исследования – транзакционные расходы предприятия.

В зависимости от обстоятельств взаимодействия индивидов, предприятий, организаций, государства могут осуществляться различного типа транзакции, которым будут соответствовать свои расходы, связанные с подготовкой, реализацией этих действий. Эти расходы называются транзакционными расходами и их необходимо выделять из общих затрат деятельности как на уровне отдельных субъектов хозяйствования, так и страны в целом. На экономические процессы влияет ускорение научно-технического прогресса, специализация и глобализация экономического пространства, что приводит к увеличению транзакционных расходов. На микроуровне это выражается в увеличении доли транзакционных расходов в структуре затрат предприятия.

Соответствующие органы должны контролировать формирование этих расходов и способствовать их снижению через различные механизмы: интеграцию, кооперацию, усовершенствования законодательства, создания благоприятного климата в стране для ведения бизнеса. Это обеспечит экономическую эффективность сделок, повышения экономической эффективности и конкурентоспособности экономики страны.

Учет транзакционных расходов позволяет по-другому взглянуть на структуру его расходов и этот вид затрат как на объект управления, целью которого является их уменьшения, знание источников возникновения, прогнозирования и учета при принятии целого ряда управленческих решений.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: КОНКУРЕНТНАЯ БОРЬБА, ТРАНСАКЦИОННЫЕ РАСХОДЫ, УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ.

УДК 338.47

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМНИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНИХ КЛАСТЕРІВ

Концева В.В., кандидат економічних наук
Хоменко І.О., кандидат економічних наук

Постановка проблеми.

Сучасні підприємства функціонують на ринку, що є достатньо складним середовищем. Кількість підприємств в Україні збільшується, зростає інтерес до нових виробничих систем таких як кластери. Транспортні об'єднання форм кластерів характеризуються багатьма взаємозв'язками, а всі зв'язки, як правило, системні. У будь-яком випадку сталий розвиток кластера це розвиток системи, а тому вивчення протиріч, зв'язків та розвитку кластерів набуває особливої актуальності.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Теоретичні аспекти формування, функціонування та розвитку кластерів в умовах ринку визначені такими вченими як Войнаренко М.П., Паламарчук О.М., Портер М.Е., Провізна В.Г., Соколенко С.І., Стеченко Д.М. та ін.. Розробки теоретико-методологічного та аналітичного характеру щодо філософських основ системного підходу викладені у працях Садовського В.Н., Кустовської О.В., Урманцева Ю.А., Умова А.И., Гур'янова А.Б. та ін.

Метою статті є узагальнення наукових досліджень та структурно-функціональний аналіз системних закономірностей розвитку транспортних кластерів.

Виклад основного матеріалу.

Головною метою функціонування кластерів на ринку перевезень є забезпечення безперервного та сталого розвитку кластерів, що здійснюється через перехід на нові види транспортних послуг, оновлення рухомого складу, формування ефективної маркетингової стратегії, впровадження інновацій та ін. Нині в управлінні кластерами спостерігається тенденція до розвитку управлінських ресурсів, під-